

Perspektive razvoja lovnog i ribolovnog turizma na području Sisačko moslavačke županije

Turčić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:749614>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

MATEA TURČIĆ

Perspektive razvoja lovnog i ribolovnog
turizma na području Sisačko moslavačke
županije

ZAVRŠNI RAD

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet Zagreb

Kolegij: Turizam

Mentor: dr. sc. Petra Barišić

Broj indeksa: 0067463371

Zagreb, Rujan, 2019.

SADRŽAJ

Stranica

1. UVOD.....	1
1.1. Definiranje predmeta istraživanja	1
1.2. Ciljevi rada	1
1.3. Metode istraživanja	2
2. MOGUĆNOSTI RAZVOJA LOVNOG I RIBOLOVNOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	3
2.1. Pojam i karakteristike lova i ribolova	4
2.1.1. Dosadašnji razvoj lova i ribolova u Hrvatskoj	6
2.1.2. Lov i ribolov kao sportsko-rekreativna aktivnost	8
2.1.3. Zakonske regulative lova i ribolova u Hrvatskoj	9
2.2. Analiza ponude i potražnje lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj.....	12
2.2.1. Usporedba lovnog i ribolovnog turizma Hrvatske i odabranih zemalja Europske unije	17
2.3. Strategije razvoja i glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj.....	18
3. ANALIZA TURISTIČKOG POTENCIJALA SISAČKO MOSLAVAČKE ŽUPANIJE ...	21
3.1. Sisačko-moslavačka županija kao turistički resurs.....	23
3.2. Turistička ponuda Sisačko-moslavačke županije	25
3.3. Turistički potencijal Sisačko-moslavačke županije	26
4. PERSPEKTIVE RAZVOJA LOVNOG I RIBOLOVNOG TURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI	31
4.1. Trenutno stanje lovnog i ribolovnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji	31
4.2. Glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji	33
4.3. Smjernice i perspektive za budući razvoj.....	34
ZAKLJUČAK	37
LITERATURA.....	38
POPIS ILUSTRACIJA	41

1. UVOD

Sisačko-moslavačka županija jedna je od najvećih županija u Republici Hrvatskoj, a zbog svojeg povoljnog geografskog položaja i (relativne) blizine Zagreba te povoljnih klimatskih uvjeta, smatra se važnim resursom za razvoj turizma u Republici Hrvatskoj, koji se za sada još uvijek ne iskorištava dovoljno, ali i održivo.

1.1. Definiranje predmeta istraživanja

Kroz ovaj završni rad obradit će se tematika perspektive razvoja turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji s posebnim osvrtom na lovni i ribolovni turizam. Glavni predmet istraživanja je upravo Sisačko-moslavačka županija sa svojim prirodnim resursima kao perspektivom za razvoj turizma.

Sisačko-moslavačka županija odabrana je kao predmet istraživanja jer je karakterizira uglavnom močvaran i slabo naseljen kraj s gustim šumama, ali ujedno vrijedno stanište životinja i ptica, što se smatra velikim potencijalom za razvoj lovnog i ribolovnog turizma.

1.2. Ciljevi rada

Glavni cilj ovog rada je prikaz analize mogućnosti razvoja turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji, s naglaskom na lovni i ribolovni turizam. Osim toga, postavljeni su i sljedeći ciljevi:

1. Prikaz lovnog i ribolovnog turizma kao selektivne vrste turizma
2. Analiza turističkih resursa Sisačko-moslavačke županije
3. Analiza mogućnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Hrvatskoj

Kroz rad se žele istražiti perspektive razvoja turizma navedene županije, a s obzirom na dostupne prirodne resurse, smatra se da je lovni i ribolovni turizam velik potencijal za kompletno geografsko područje.

1.3. Metode istraživanja

Za potrebe izrade ovog završnog rada koristit će se različite metode znanstvenog istraživanja. Kroz teorijski dio rada, dostupna literatura obrađivat će se metodama deskripcije, opservacije, kompilacije, komparacije, analize i sinteze, indukcije i dedukcije, apstrakcije i konkretizacije, te metode generalizacije i specijalizacije, dok će se u istraživačkom dijelu rada dodatno primjeniti i korištenje analize kao instrumenta istraživanja, te metoda klasifikacije, statistička metoda i metoda deskripcije. Pri izradi ovog je korištena aktualna literatura domaćih i stranih autora, kroz stručne knjige, znanstvene članke i relevantne internet izvore.

2. MOGUĆNOSTI RAZVOJA LOVNOG I RIBOLOVNOG TURIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kroz ovo poglavlje završnog rada prikazat će se mogućnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj, ali zbog boljeg razumijevanja tematike, najprije će se objasniti sam pojam turizma.

Turizam se može definirati kao društveno ekonomska pojava u obliku skupa odnosa i pojava, koja se zasniva na potrebama ljudi za povremenom promjenom prebivališta rada, odmora i zabave, kao i mogućnostima da se te potrebe zadovolje. Turizam ima vrlo važnu ulogu u cjelokupnom gospodarstvu Hrvatske. Često se u terminologiji i medijima spominje i kao temelj budućeg gospodarskog razvoja, a u posljednje vrijeme recesije i ekonomske krize i kao „spasitelj“ hrvatskog gospodarstva. Od turizma se s razlogom očekuje da bude generator novog, značajnijeg gospodarskog rasta, zapošljavanja i podizanja standarda lokalnog stanovništva, zbog čega je važno odgovorno koristiti njegov resurse.

Prema podacima ministarstva turizma, Hrvatska se može pohvaliti velikim bogatstvom prirodnih resursa, čije je velik broj bio pogodan za razvoj ekoturizma, kao specifičnog oblika turističke ponude, o kojemu će više riječi biti u narednom dijelu rada. Prema podacima Ministarstva turizma, procjenjuje se da je oko 3% međunarodnih odmorišnih putovanja motivirano ekoturizmom, a podržan rastućom ekološkom svijesti kupaca, proizvod pokazuje snažan rast, između 10%-20% godišnje. Usprkos raspoloživosti, atraktivnosti i očuvanosti prirodnih resursa, ekoturizam u Hrvatskoj još je uvijek izrazito slabo razvijen. Posebno brine činjenica da je ekoturizam zapostavljen čak i u većini zaštićenih prirodnih lokaliteta.¹

Prije samog definiranja lova i ribolova kao podvrste turizma i njegovih glavnih obilježja, važno je ukazati njegovu specifičnost kao selektivnu vrstu turizma.

Prema Luković, selektivne turističke vrste javljaju se kao dio sustavnog makro strateškog razvojnog zaokreta u turizmu. Kao protuteža pojmu masovni turizam javio se i selektivni turizam kao pojam, za kojega je već rečeno da je leksički nespretan, ali, u tom slučaju, isto je i s pojmom masovnog turizma. Radi se o dva suprotna turistička razvojna koncepta. Ako je masovni turizam koncept razvoja turizma u kojemu turist kao pojedinac nije prepoznat, u tzv.

¹ Ministarstvo turizma, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf> pristupljeno 10.10.2016.

selektivnom turizmu on to jest, pa i više od toga. Najvažnija karakteristika selektivnog turizma je postavljanje turista u fokus istraživanja i oblikovanja ponude i turističkih proizvoda.²

Važno obilježje selektivnih turističkih vrsta je disperzija, odnosno diversifikacija ponude i turističkih proizvoda. Veliki broj proizvoda turističke ponude prilagođen je manjim skupinama turista/potrošača. Njihov životni vijek je relativno kratak i ta karakteristika je ciljno postavljena. U tom procesu realizira se: zadovoljenje potreba turista, poticanje razvoja novih potreba i rađanje novih proizvoda. Strateški razvoj proizvoda u ponudi selektivnih turističkih vrsta, odvija se veoma dinamički i primjer je korištenja strategije diversifikacije kao dominante razvojne strategije.³

Turistički proizvodi relativno su kratkog vijeka, a strateška orijentacija menadžmenta turističkih proizvoda fokusira se na oblikovanju novih proizvoda, a ne regeneraciji i oživljavanju starih. U toj strategiji razvoja ponude i strateškom menadžmentu proizvoda, očituje se dominacija marketinške koncepcije razvoja. Nekad, relativno neelastično tržište ponude, postaje sve elastičnije koje s tržištem potražnje ostvaruje nove partnerske oblike temeljenje na zadovoljenju potražnje svakog turista pojedinačno.⁴

2.1. Pojam i karakteristike lova i ribolova

Lovstvo se može definirati kao društvena djelatnost uzgoja, zaštite, lova i korištenja divljači i njezinih dijelova, te kao umijeće i vještinu hvatanja ili odstrela divljači u sportskom smislu, poznavajući njezin način života, običaje, način kretanja itd. Može se provoditi čekanjem, šuljanjem, vabljenjem, kolima, čamcem, mamcima, sovom ušarom, psom, konjem, za vrijeme pjeva, za preleta, pogonom, prigonom, dočekom, privozom kolima, skupno i pojedinačno”. Dok je lovstvo definirano kao “grana privrede kojom upravlja država, a bavi se uzgojem, zaštitom i lovom divljači”.⁵ Iako lovstvo nastaje još kao metoda preživljavanja od početka ljudskog roda, u današnje vrijeme ne smatra se metodom preživljavanja i nije dio

² Luković, T.(2008). Selektivni turizam, hir, ili znanstveno istraživačka potreba, Acta turistica nova, 2(1), 51-74.

³ Ibidem, str. 52.

⁴ Ibidem.

⁵ Krznar, T., Čulig, J., Pintur, K., Popović, N., Štilinović. L. (2006). Je li lovstvo u suprotnosti sa zaštitom prirode, Šumarski list, 130(3-4), 125.-129.

svakodnevnoga života, već ozbiljna gospodarska grana, djelom rekreativni sport ili hobi, a njegova priroda se uvelike izmijenila.

Prema Tonkovac, lovstvo, s jedne strane, u javnosti stvara snažne negativne osjećaje jer uključuje oružje i odstrjel životinja također prisjeća na negativne posljedice ponašanja pojedinaca, a s druge strane lovstvo ima gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore. Lovno gospodarenje u Republici Hrvatskoj regulirano je nizom (pod)zakonskih propisa, kojima se uređuje gospodarenje lovištem i divljači. Lovstvo osim zaštite prirode i očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa ima gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju.⁶ „Danas je lovstvo vrlo dobro zakonski uređena djelatnost u okvirima znanstvenih i stručnih dosega i podložna snažnom ne samo vlastitom, nego i opće prihvaćenom etičkom kodeksu.“⁷

Kada se govori o ribolovu, odnosno ribarstvu, ono se može definirati kao aktivnosti izlova ribe i morskih plodova, a dijeli se na slatkovodni i morski. Morsko ribarstvo kao gospodarenje obnovljivim biološkim bogatstvima mora, koje obuhvaća zaštitu, ribolov i uzgoj riba i drugih morskih organizama. Stoga se u središtu analize morskog ribarstva ne pojavljuje samo ribolov već čitav skup gospodarskih djelatnosti koje su u većoj ili manjoj mjeri vezane uz njega.⁸

Slatkovodno ribarstvo je gospodarenje ribama slatkih (kopnenih) voda, a obuhvaća ribolov, poribljavanje, akvakulturu, zaštitu riba i njihovih staništa. RIBE u slatkim vodama koriste se na održiv način koji pridonosi očuvanju biološke raznolikosti ekoloških sustava.⁹ Slatkovodni ribolov dijeli se na gospodarski, koji je temeljna djelatnost profesionalnih ribara, i športsko-rekreacijski, kojemu je svrha osobno zadovoljstvo, a ne financijska korist.

Postoje dvije osnovne kategorije ribolova na moru u Republici Hrvatskoj – gospodarski i negospodarski. U okviru gospodarskog ribolova razlikuje se gospodarski ribolov u užem smislu te nova kategorija malog obalnog gospodarskog ribolova, koja je izrazito ograničena po alatima i uvjetima obavljanja. Negospodarski ribolov je športski i rekreacijski, a u

⁶ Tonkovac, M., (2012). Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji, diplomski rad, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek, str. 4.

⁷ Krznar, T., Čulig, J., Pintur, K., Popović, N., Štilinović, L. (2006). Je li lovstvo u suprotnosti sa zaštitom prirode, Šumarski list, 130(3-4), 125-129.

⁸ Vlahinić-Dizdarević, N. /2006). Mjere ekonomske politike u funkciji poticanja morskog ribarstva Republike Hrvatske, Ekonomska istraživanja, 19(1), 65-77.

⁹ Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Narodne novine, 49/05, čl. 1.

prijelaznom razdoblju omogućeno je zadržavanje i malog ribolova za osobne potrebe.¹⁰ U narednom dijelu rada više će riječi biti o dosadašnjem razvoju lova i ribolova na području Republike Hrvatske.

2.1.1. Dosadašnji razvoj lova i ribolova u Hrvatskoj

Kroz povijest lovstvo i ribolov je ostavilo neizbrisivi trag u našim krajevima, a lovački običaji i tradicija otvaraju vrata europskoj komunikaciji, pa lovstvo danas predstavlja način suradnje na području kulture, etike, tradicije, sporta i edukacije. Od najstarijih vremena lovstvo je djelatnost koja pripada čovjeku. Lov je omogućio čovjeku opstanak i širenje vrste. Razvojem čovječanstva, usvajanjem zemljoradnje i stočarstva, lov postaje manje vrijedna djelatnost za šire čovječanstvo, pa postaje rekreativna aktivnost, sport. Doseljavanjem Hrvata na teritorij današnje Republike Hrvatske zapravo počinje povijest lovstva u Hrvatskoj. Teritorij je bio bogat šumama i raznim divljim životinjama, pa su se tako pokrivala potrebe za hranom. Hrvati ratnici, u prvim stoljećima po doseljavanju, svoje oružje koristili su i za lov i za boj. Za lov su se upotrebljavala koplja, luk i strijela, mač, najvjerojatnije se upotrebljavao i konj. Koristili su i zamke, klopke i mreže.¹¹

Diljem Hrvatske i Slavonije u srednjem vijeku razvila su se brojna vlastelinstva koja su obuhvaćala brojne prostore, veći broj selišta, velike šumske komplekse i puno podanika. Na tim vlastelinstvima podižu se plemićki dvorovi na kojima su stolovali gospodari, čija je omiljena zabava, kako u Europi tako i u Hrvatskoj i Slavoniji, bio lov. U srednjem vijeku počinje se regulirati lovljenje statutima. U to vrijeme kralj je izdavao darovnice i prava koje su plemićima dozvoljavale bavljenje lovom, te su im davale pravo ubiranja i prikupljanja prihoda. Lovci su bili dužni vlasniku zemlje dati dio ulovljene divljači, i to but od jelena, glavu od vepra i šape od medvjeda, no ukoliko to nisu učinili, vlasnik zemlje je bio ovlašten da nadoknadi štetu tako da ubije lovčevu kravu ili tele.¹²

Suvremeno organizirano lovstvo u Hrvatskoj započinje 1881. god., a do tada je kroz povijest bilo dvojake prirode. Siromašnijem, većinskom i pretežito seljačkom dijelu stanovništva je

¹⁰ Ministarstvo poljoprivrede, uprava ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=13> pristupljeno 12.10.2016.

¹¹ Tonkovic, Op. Cit., str. 5.

¹² Ibidem.

bilo iznimno važno za svakodnevnu borbu za preživljavanje, budući je predstavljalo značajan izvor hrane, dok je manjem imućnijem, aristokratskom dijelu stanovništva predstavljalo izvor zabave, užitka i potvrde društvenog statusa i značaja. 1881. god Vlada Kraljevine Hrvatske i Slavonije je svojom odlukom potvrdila tzv. „Pravila“, koje je izradilo „Društvo za obranu lovstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji“, a već 1882. god. društvo izdaje glasilo „Viestnik prvoga obćega hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva“. I prije navedenih odluka i poteza je bilo dobro organiziranih lovišta, što se uvelike može zahvaliti pojedincima iz tadašnje društvene elite, koji su svojim poimanjem lova doprinosili svekolikom razvoju lovstava u Hrvatskoj.¹³

Zemljopisni položaj te prirodne značajke Hrvatske, omogućuju lov raznolike divljači na cijelom području zemlje. U istočnim, ravničarskim krajevima Hrvatske, Slavoniji i Baranji, moguć je lov na jelena, srnjaka i divlje svinje, te na sitnu, dlakavu i pernatu, divljač. U središnjoj Hrvatskoj je također moguć lova na svu navedenu divljač, dok je na području Like i Gorskog Kotara moguć i lov na medvjeda i tetrijeba. Na području Primorja i Dalmacije posebnu atrakciju predstavlja lov na divokozu i muflona, te na posebne vrste sitne pernate divljači koja obitava na većim nadmorskim visinama, jarebica kamenjarka, grivna i lještarka. Za svako od navedenih područja, pored raznolike lovne divljači, specifičan je i način lova, lovni običaji, pasmine lovnih pasa i sl.¹⁴

Kada se govori o ribolovu, Republika Hrvatska jedna je od rijetkih zemalja koja ima podjednaku površinu kopna i mora što, svakako, predstavlja važnu komparativnu prednost za razvoj morskog ribarstva.

Hrvatsko se ribarstvo spominje prvi put 995. u darovnici u kojoj je zadarsko plemstvo, u vrijeme priora Madija (986–999), darovalo benediktinskomu samostanu sv. Krševana u Zadru ribarske pošte kraj otoka Molata i u zaljevu Telašćici na Dugom otoku. U doba vladavine hrvatskih narodnih vladara cvjetalo je ribarstvo u Hrvata. Iz toga doba potječu pravila o međusobnim odnosima u ribolovu i razdiobi lovine koje je donijela skupina udruženih ribara s hrvatskim imenima.¹⁵

Značajni su mnogobrojni inovativni doprinosi hrvatskih ribara i uzgajivača ribe ribarskoj praksi u svijetu. Izumi poput Puretićeva mehaničkoga koloturnika unijeli su revoluciju u

¹³ Croatia hunting, <http://www.croatia-hunting.com/clanak/lov-u-hrvatskoj?id=13> pristupljeno 03.11.2016.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52714> pristupljeno 01.03.2017.

tunolov i općenito ulov plave ribe u svijetu. U novije doba Hrvatska se prepoznaje kao jedan od začetnika u marikulturi, napose u kontroliranome kaveznom uzgoju lubina i komarče te novim uzgojnim rješenjima u uzgoju nedoraslih tuna u kavezima.¹⁶

2.1.2. Lov i ribolov kao sportsko-rekreativna aktivnost

Prema Bartoluci i Škorić, sastavni dio turističke ponude predstavljaju sportski i sportsko-rekreacijski programi¹⁷, među koje se ubrajaju i lov i ribolov.

Sportsko-rekreacijski ribolov namijenjen je rekreativcima, a može se podijeliti na ribolov u slatkim i slanim vodama. Za obavljanje ove vrste sportsko-rekreativne aktivnosti sudionicima su potrebne dozvole od ovlaštenika ribolovnog prava ili na područnim jedinicama Ministarstva poljoprivrede, te putem interneta, a koje mogu vrijediti za jedan dan ili cijelu godinu. Dozvole od ovlaštenika ribolovnog prava vrijede na ribolovnom području ili u ribolovnoj zoni za koju je ovlaštenik dobio ribolovno pravo kao i na ribolovnom području ili ribolovnoj zoni drugog ovlaštenika ribolovnog prava (ukoliko su ovlaštenici zaključili ugovor o recipročnom pravu ribolova). Na području Republike Hrvatske postoji 120 ovlaštenika ribolovnog prava, iako postoji cca. 450 aktivnih športsko-ribolovnih udruga.¹⁸

Za sportsko-rekreativni ribolov potrebna je i odgovarajuća oprema, u koju se najčešće ubraja štap za pecanje, role, osti, te parangal. Športski ribolov smije se obavljati s najviše tri ribolovna štapa i/ili pribora s po jednom udicom, a iznimno umjetni mamac – varalica može imati više od jedne udice, a najviše dvije.¹⁹

Lov u sportsko-rekreativnom smislu u Hrvatskoj je još uvijek u razvoju, a namijenjen je također lovcima rekreativcima. U središnjoj Hrvatskoj i Slavoniji love se jeleni, srne, veprovi, kune, lisice, zečevi, fazani, divlje guske i divlje patke. U Gorskom kotaru i Lici postoji i mogućnost izlova medvjeda, a u Dalmaciji divokoza i muflona.²⁰

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Bartoluci, M., Škorić, S. (2006). Uloga sportskih stručnjaka u realizaciji sportsko-rekreacijskih programa u turizmu, http://www.hrks.hr/skole/16_ljetna_skola/63.pdf pristupljeno 07.08.2017.

¹⁸ Ministarstvo poljoprivrede i ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=20> pristupljeno 07.08.2017.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Lovac, <http://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatska/lovni-turizam-hrvatska-hunting-tourism-croatia/2038-lovni-turizam-u-hrvatskoj.html> pristupljeno 07.08.2017.

Za potrebe lova u Hrvatskoj svaka osoba mora imati dozvolu i položen lovački ispit. Pravo upisa u program osposobljavanja za lovca ima svaki punoljetni građanin koji ima završenu osnovnu školu. Nakon izobrazbe pristupa se polaganju lovačkog ispita. O uspješno položenom ispitu svjedoče diploma i uvjerenje. Lovačka iskaznica izdaje se u HLS-u ili putem matične lovačke udruge. Uz iskaznicu, koja vrijedi pet godina, ide i obavezna identifikacijska markica za svaku lovnu godinu²¹. Osim dozvole za lov, potrebno je imati i dozvolu za rukovanje oružjem, pa stoga bi se nabavilo lovačko oružje, nadležnoj se policijskoj postaji podnosi zahtjev uz koji se prilaže liječničko uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti i važeća lovačka iskaznica. Nakon što policija provjeri da osoba nije kažnjavana te ima li uvjete za čuvanje oružja (npr. ormar za oružje pod ključem), lovac dobiva nabavnu dozvolu za oružje koja vrijedi šest mjeseci, a sam oružni list se dobiva nakon što se pribavi oružje.²²

2.1.3. Zakonske regulative lova i ribolova u Hrvatskoj

Pravni okvir koji uređuje ribarstvo u Republici Hrvatskoj čine tri zakona:

1. Zakon o morskome ribarstvu (NN 56/10, 127/10, 55/11),
2. Zakon o slatkovodnom ribarstvu (NN 106/01, 7/03, 174/04, 10/05 i 49/05-pročišćeni tekst),
3. Zakon o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu (NN 153/09, 127/10).²³

„Temeljem navedena tri zakona, donesen je niz provedbenih propisa, koji detaljnije uređuju pojedina pitanja. U sektoru morskog ribarstva najznačajniji se odnose na tehničke mjere regulacije ribolova, određivanje mjera zaštite resursa kroz minimalne ulovne veličine i određivanje područja posebne regulacije, određivanje tehničkih karakteristika alata, način vođenja i dostave podataka o ribolovu kao i način izdavanja povlastica. Posebnim je pravilnicima uređeno pitanje rekreacijsko i športskog ribolova na moru, kao i pitanje malog i malog obalnog ribolova. Još jedan značajan segment odnosi se na marikulturu, gdje pravilnici određuju način izdavanja povlastice te podrobno uređuju pitanja samog uzgoja.“²⁴

²¹lovna godina traje od 1. travnja do 31. ožujka

²² Hrvatski lovački savez, <http://www.hls.com.hr/kako-postati-lovac/> pristupljeno 07.08.2017.

²³ Ministarstvo poljoprivrede uprava ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=10> pristupljeno 07.08.2017.

²⁴ Ibidem.

Također, kod slatkovodnog ribarstva pravilnicima se uređuje gospodarski²⁵ i športsko-rekreacijski ribolov, gdje se reguliraju ribolovna prava i upravljanje resursima na dodijeljenim vodama, te akvakultura odnosno uzgoj u slatkim vodama. Strukturne potpore i uređenje tržišta odnose se na sve segmente proizvodnje i uređenja sektora. Podzakonskim propisima uređena su pitanja udruživanja u ribarstvu (zadruga i organizacije proizvođača), pitanja tržišnih standarda proizvoda ribarstva kod prve prodaje, potom pitanja načina financiranja i same provedbe mjera strukturne politike. Osim spomenutog pravnog okvira koji je definiran zakonima iz područja ribarstva, za cjelokupan sektor važni su i propisi iz nadležnosti drugih tijela državne uprave, prvenstveno propisi iz područja sigurnosti hrane, zaštite okoliša i graditeljstva, zaštite prirode i pomorstva.²⁶

Kada se govori o lovstvu, s obzirom na veću kompleksnost same aktivnosti, ova grana definirana je sljedećim Zakonima i pravilnicima:

1. Zakon o lovstvu, NN 140/05
2. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o lovstvu, NN 75/09
3. Zakon o oružju, NN 63/07
4. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o oružju, NN 59/12
5. Ispravak Zakona o oružju, NN 146/08
6. Zakon o cestama, NN 84/11
7. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o oružju, NN 59/12
8. Zakon o udrugama, NN 74/14
9. Zakon o zaštiti prirode, NN 70/05
10. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode, NN 57/11
11. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14
12. Pravilnik o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja, NN 68/06
13. Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja, NN 66/10
14. Pravilnik o lovostaju, NN 67/10
15. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o lovostaju, NN 87/10
16. Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o lovostaju, NN 97/13

²⁵ ulovne kvote, način izdavanja povlastica, područja ribolova

²⁶ Ibidem.

17. Pravilnik o uvjetima i načinu lova, nošenju lovačkog oružja, obrascu i načinu izdavanja lovačke iskaznice, dopuštenju za lov i evidenciji o obavljenom lovu, NN 70/10
18. Pravilnik o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarske osnove, NN 63/06
19. Pravilnik o lovočuvarskoj službi, NN 63/06
20. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarske osnove, NN 101/10
21. Pravilnik o pasminama, broju i načinu korištenja lovačkih pasa za lov, NN 143/10
22. Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa zaštite divljači, NN 40/06
23. Pravilnik o izmjeni Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači, NN 39/11
24. Pravilnik o izmjeni Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači, NN 41/13
25. Pravilnik o načinu lova u graničnom pojasu, NN 67/06
26. Pravilnik o načinu lova s pticama grabljivicama, NN 110/10
27. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije, NN 67/06
28. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije, NN 73/10
29. Pravilnik o službenoj iskaznici i znački lovnog inspektora, NN 11/06
30. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o službenoj iskaznici i znački lovnog inspektora, NN 17/07
31. Pravilnik o osposobljavanju kadra u lovstvu, NN 78/06
32. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o osposobljavanju kadrova u lovstvu, NN 92/08
33. Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i obilježavanju krupne divljači evidencijskim markicama, NN 95/10
34. Pravilnik o osposobljavanju lovaca za prvi pregled odstrijeljene divljači namijenjene stavljanju na tržište, NN 102/14
35. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra udruga RH, NN,4/15
36. Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, NN 1/15

Navedenim Zakonima i propisima regulira se lovstvo za profesionalne lovce i rekreativce na području Republike Hrvatske. Smatra se da zakonodavni okvir uređuje odgovorno gospodarenje lovištem i divljači, njihovu zaštitu i uzgoj, ali i korištenje i razmožavanje.

2.2. Analiza ponude i potražnje lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj

Lovni i ribolobni turizam važna su sastavnica kontinentalnog turizma i potiču razvoj destinacija u unutrašnjosti zemlje produljujući tako turističku sezonu s ljetnih mjeseci na ostala godišnja doba. Ovaj oblik turizma u Hrvatsku privlači brojne inozemne turiste, posebice lovce s područja Italije, Austrije, Njemačke, Velike Britanije i Švicarske. Dobra geoprometna povezanost Hrvatske i blizina emitivnih tržišta od velike su važnosti, a prelijepa priroda, odlična gastronomija i bogata kulturna baština samo su dio onoga u čemu mogu uživati lovci iz cijele Europe.²⁷

Lov i ribolovu Hrvatskoj se najčešće prakticiraju od strane lokalnog stanovništva, a odvijaju se na zemljištima s različitom posjedovnom strukturom. Na nekim područjima lovci i ribolovci nisu samo lokalni stanovnici, već su stranci koji poduzimaju velike napore da bi lovili na određenoj destinaciji. Svaki lovac i ribolovac koji nije s lokalnog područja, bez obzira koliko kilometara putuje do lovišta smatra se turistom. Lovni i ribolovni turizam je sastavni dio šireg turističkog tržišta, kategoriziran kao selektivna vrsta turizma i pod utjecajem je njegovih brojnih čimbenika. Ovaj specifični turizam ima jaku vezu sa naturalnim oblicima turizma, ruralnim turizmom, pustolovnim turizmom, ekoturizmom, što različito motiviranim turistima nudi veće mogućnosti za zadovoljavanje njihovih želja i potreba.²⁸

Lovne i ribolovne aktivnosti mogu biti glavna svrha putovanja, no to je samo dio cjelokupnog turističkog sadržaja. Različiti elementi turizma kao što su prijevoz, ponuđene aktivnosti lokalnog područja, hrana, smještaj, usluge i ostala dobra koja se nude privlače turiste na određene destinacije. Lovni i ribolovni turizam donose značajne prednosti ruralnim područjima, što donosi i određenu ekonomsku vrijednost ali stvara i ekološke i društveno-kulturne vrijednosti. Pravi spoj turizma i lova/ribolova dovodi do win-win situacije područja na kojemu se odvijaju te aktivnosti, ali nudi i poticaje za očuvanje flore i faune. Lov i ribolov

²⁷ Jošavac, <http://josavac.hr/lov-i-lovni-turizam-u-hrvatskoj/> pristupljeno 10.08.2017.

²⁸ Tonkovic, M. (2012). Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji, diplomski rad, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek, str. 18.

kao oblici turističke ponude, važan su oblik iskorištavanja zemljišta i dio su kulturne baštine u mnogim društvima.²⁹

Smatra se da Hrvatska raspolaže s bogatom florom i faunom i prirodnim ljepotama, ali njeni potencijali nisu dovoljno iskorišteni. Izvrsni preduvjeti na kontinentu i otocima pružaju velike mogućnosti za razvoj lovnog turizma u Hrvatskoj, a bogati prirodni resursi čine zanimljivu ponudu kako domaćim tako i stranim turistima.

Iako se smatra da u Hrvatskoj postoji još mnogo mjesta za razvoj i napredak ove vrste turizma, iz godine u godinu sve je veća i raznovrsnija ponuda za ljubitelje lova i ribolova. Hrvatska posjeduje oko 5 milijuna hektara lovnih površina. Dio tih lovnih površina u iznosu od 1.673.000 je u vlasništvu države, a 3.500.000 hektara čini zajednička lovišta. Državna lovišta su u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i turizma ili županijskih ureda za gospodarstvo. Državnih lovišta ima 311, od čega su 196 sa površinom od 87.000 hektara, u zakupu su različitih lovačkih društava, poduzeća ili pojedinaca koji organiziraju komercijalni lov. 58 lovišta je u koncesiji sa površinom od 455.000 hektara, a sa 331.000 hektara na kojima se nalazi 37 lovišta gospodare Hrvatske Šume. U njima domaći i strani lovci mogu loviti običnog jelena, jelena lopatara, srnu, divlju svinju, divokozu, muflona, medvjeda, zeca, fazana i divlju patku.³⁰

U lovnom turizmu najveći su nam konkurenti Mađarska, Češka, Slovačka, Rumunjska i Bugarska, koje nude i razgledanje lovišta, fotosafarije i slično.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem, str 29.

Na navedenom slikovnom prikazu (Slika 1.) vidljiva su lovišta označena prema brojevima:

1. Spačva	2. Kunjevci	3. Podunavlje-Podravlje
4. Breznica	5. Kujnjak	6. Lacić-Gložđe
7. Papuk	8. Zvečevo	9. Radinje
10. Pisanička Bilogora	11. Žabljački Lug Česma	12. Peski
13. Repaš	14. Lipovljani	16. Posavske šume
17. Petrova Gora	18. Pokupski Bazen	19. Bjelolasica
20. Smrekova Draga	21. Ričičko Bilo	22. Sjeverni Velebit
23. Srednji Velebit	24. Udbaš	25. Bokanjačko Blato
26. Oštrica	27. Biokovo	28. Sveti Ilija Orebić

Slika 1. Lovišta u Republici Hrvatskoj

Izvor: Hrvatske Šume (2017). Katalog lovišta, pristupljeno 11.08.2017.
file:///C:/Users/Desktop/%20tur%C4%8Di%C4%87/katalog_lovista_hr_mail.pdf

Na lovištima se pružaju i usluge smještaja, a smatra se da prosječan lovac izvan lovišta potroši tek 30% od ukupnog budžeta.

Važno je spomenuti i da je Ministarstvo turizma pokrovitelj specijaliziranih županijskih i međunarodnih sajmova lova i ribolova poput sajmova Salori (Osijek), Međunarodnog sajma lova, ribolova i turizma (Varaždin), Sajma lova i ribolova (Rijeka), Loring – zagrebačkog međunarodnog sajma lova, te sajma „Jagd und Hund“ (Dortmund, Njemačka), gdje se iz godine u godinu potiče razvoj turističke ponude.³¹

Kada se govori o ribolovnom turizmu, smatra se da je on nešto razvijeniji, preventivno jer ga je moguće prakticirati i na Jadranu, koji iz godine u godinu broji sve veći broj turista, među kojima ima i ljubitelja rekreacijskog ribolova. Tako se nude razni ribolovni aranžmani, kao što su jednodnevni i višednevni ribolovni ilet, Big game fishing, ili noćni ribolov.

Kod ribolovnog turizma, turistima je u Hrvatskoj dozvoljeno prisustvovati svim oblicima ribolova, kao i obavljati rekreacijski ili športski ribolov na temelju ribolovne dozvole za rekreacijski, odnosno športski ribolov, bilo da se radi o lovu ribe u moru, rijeci ili jezeru. Turisti na plovilu, koje ima ovlaštenje za ribolovni turizam, mogu obavljati rekreacijski ribolov i na temelju grupne dnevne ili višednevne dozvole koja se izdaje nositelju ovlaštenja sukladno posebnom propisu o naknadama u ribarstvu.³²

Osim na Jadranu, sve je veća ponuda ribolovnih aranžmana i u kontinentalnoj Hrvatskoj, a kao pozitivan primjer promoviranja ribolovnog turizma može se spomenuti Karlovačka županija, koja je donijela strategiju razvoja navedene selektivne vrste turizma, s ciljem isticanja lova i ribolova kao bogatih resursa Karlovačke županije, koji mogu čitavu godinu dovoditi domaće i strane turiste zainteresirane za ove oblike turizma, i tako oživljavati ruralni prostor.

Smatra se da potražnja prema lovnom i ribolovnom turizmu u Hrvatskoj postoji, ali još uvijek nije prepoznata od strane pružatelja usluga, zbog čega je potrebno raditi na poboljšanju ponude, o čemu će više riječi biti u narednom dijelu rada.

³¹ Ministarstvo turizma, <http://www.mint.hr/default.aspx?id=6620> pristupljeno 20.08.2017.

³² NN 59/11.

2.2.1. Usporedba lovnog i ribolovnog turizma Hrvatske i odabranih zemalja Europske unije

Prema podacima objavljenim na portalu Lovac, u Europskoj uniji se od lovnog i ribolovnog turizma inkasira oko 40 milijardi eura godišnje. Samo gospodarstvo Velike Britanije godišnje ostvari oko 15 milijardi kuna zarade od ovakve vrste turizma koji posredno ili neposredno zapošljava oko 70 tisuća ljudi i to u ruralnim područjima. Potencijal lovnog i ribolovnog turizma u posljednje vrijeme raste jer više nije ograničen samo na pušku i udicu, sve je više onih koji u „lov“ i „ribolov“ dolaze fotoaparatom ili po sistemu „uhvati/pronađi i pusti“. U Europskoj uniji se od lovnog i ribolovnog turizma inkasira oko 40 milijardi eura godišnje. Samo gospodarstvo Velike Britanije godišnje ostvari oko 15 milijardi kuna zarade od ovakve vrste turizma koji posredno ili neposredno zapošljava oko 70 tisuća ljudi i to u ruralnim područjima. Potencijal lovnog i ribolovnog turizma u posljednje vrijeme raste jer više nije ograničen samo na pušku i udicu, sve je više onih koji u „lov“ i „ribolov“ dolaze fotoaparatom ili po sistemu „uhvati/pronađi i pusti“.³³

S obzirom da je cijeli europski kontinent prepun ribarskim mjestima još od vremena Grka i Rimljana, uz Sredozemlje i sjeverno more, te kopneni dio sa mnogim rijekama i jezerima, u Europi danas postoje mnoge destinacije za lovni i ribolovni turizam. Kao najbolja ribolovna destinacija ističe se Island, a neka od najpoznatijih mjesta za ribolovni turizam u Europi su:³⁴

1. Rijeka Laxa, Island- sjeverna rijeka Islanda poznata po big game fishingu lososa
2. Rijeka Alta, Norveška –jedan od najboljih ribolova na losos na Atlantiku odvija se na arktičkim vodama ove norveške rijeke. Prosječna cijena za ribolov iznosi 25 funti, a ulov od preko 50 kilograma prilično je uobičajen.
3. Orknejski otoci, Škotska- jedan od glavnih europskih ribolovnih terena, a lovi se sve; od lososa, pastrve, basa, bakalara, hakea i morskog psa.
4. Zapadna obala, Irska- rijeke i zapadna Irskapodručje je lova na divlje smeđe pastrve, atlantskog lososa i morske pastrve
5. Poluotok Kola, Rusija- ovo područje je glavni temelj za lososni ribolov u cijeloj Europi

³³ Lovac, <http://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatska/lovni-turizam-hrvatska-hunting-tourism-croatia/2142-lovni-turizam-zasto-vise-nismo-u-stanju-privuci-talijanske-lovce-u-karlovac.html> pristupljeno 20.08.2017.

³⁴ iExplore, <http://www.iexplore.com/articles/activity-guides/fishing/top-10-europe> pristupljeno 20.08.2017.

6. Kanarski otoci, Španjolska- ovi otoci nude zapanjujuće mogućnosti za ulov Plave marline, Tune, Wahoo riba i morskih pasa.
7. Laponija, Švedska- rijeke ove netaknute regije sjeverno od Arktičkog kruga jesu glavni ribolovni tereni za Arctic Char, Brown Trout, Grayling i Whitefish.
8. Alpe, Švicarska- Smaragdno zeleno i plavo mineralno bogato alpsko jezero okruženo snijegom pokrivenim vrhovima su jedna od top destinacija za ribolov u Europi
9. Sjever Italije- U rasponu od blagih potoka Toskane do bjesnih rijeka Alpa, sjeverni talijanski dio je sjajno odredište ribolova za one koji žele dodati nekoliko dana na svoje putovanje.
10. Rio Ebro, Španjolska- ova španjolska rijeka najpoznatija je po razvijenom ribolovu na šarane.

U Hrvatskoj se, nažalost, još uvijek ne objavljuju službeni podaci o ukupnim prihodima ostvarenim od lovnog i ribolovnog turizma. Prema Đuran, statistika lovnog turizma u Hrvatskoj, također, predstavlja problem“ jer se nigdje ne vode statistički podaci o prihodima i broju posjeta. Prihodi, kao jedan od ciljeva svake destinacije, mogu se predvidjeti cjenikom odstrjela divljački. Cijene u cjeniku za svu divljač su fiksne, za krupnu divljač su jako visoke, dok su za sitnu divljač nešto niže. Ipak, da bi lovni turizam dosegao svoj vrhunac, treba se prije svega postaviti strategija razvoja ovog oblika turizma“.³⁵

2.3. Strategije razvoja i glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj

Kao što je ranije navedeno, smatra se da Hrvatska posjeduje mnoge resurse i mogućnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma, ponajviše zbog svog povoljnog geografskog položaja, klimatskih uvjeta te bogatstvom raznim vrstama divljači, ptica i ribe. Velik je postotak mješovitik šuma u kojima postoji prisutnost zaštićenih divljih zvijeri, a postoji i duga tradicija lovstva i ribolova, te organizirane lovačke udruge i uređen zakonodavni okvir.

S druge strane, postoje i negativni segmenti koji koče razvoj, pa se tako smatra da su glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Republici Hrvatskoj sljedeći:

³⁵ Đuran, N. (2015). Lovni turizam u Hrvatskoj, Završni rad, Veleučilište u Šibeniku, str. 3.

1. nedovoljan broj stručnih osoba u strukturama upravljanja lovstvom i ribolovom,
2. nedovoljna uključenost stručnih kadrova u razvoj turističke ponude,
3. spora državna administracija,
4. nedovoljno kvalitetnih smještajnih kapaciteta za lovni i ribolovni turizam u kontinentalnoj Hrvatskoj,
5. nedovoljna promocija značaja lovstva i ribolova,
6. nedovoljna promocija lovnog i ribolovnog turizma,
7. nedostatak kreirane ponude koja bi nastupila na tržištu.

Kao dodatni problem razvoja lovnog turizma mogu se navesti i područja u zemlji koja se smatraju minski sumjivima³⁶, a čija je površina čak 430,70 km². Minski sumnjivi prostor obuhvaća 9 županija 61 grad i općinu koji su zagađeni minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima. Pretpostavlja se da je MSP zagađen s cca 41.183 mina. Minsko sumnjivi prostor zagađen je i velikim brojem neeksplozivnih ubojnih sredstava, posebno u područjima intenzivnih borbenih djelovanja tijekom Domovinskog rata. Cjelokupni MSP na teritoriju Republike Hrvatske obilježen je s više od 13.801 oznaka upozorenja na minsku opasnost.³⁷

S ciljem rješavanja navedenih problema, u Republici Hrvatskoj je u veljači 2013. godine donesena Strategija razvoja turizma do 2020. godine, u kojoj je navedeno da je jedan od ciljeva razvoj turizma na cijelom području RH, gdje lovni turizam zauzima važno mjesto, dok je prema procjenama u EU aktivno više od 7,5 milijuna lovaca.³⁸ Smatra se da lovni i ribolovni turizam pokazuje veliki potencijal u za razvoj i privlačenje turista u Gorski Kotar, Salvonijui Baranju.

U Strategiji je definirano da Hrvatska još uvijek nedovoljno koristi svoje komparativne prednosti za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, zbog čega je navedeno da se kao prioritarna aktivnost razvoja planira izrada Izrada Plana razvoja ruralnog turizma i izrada Plana razvoja lovnog i ribolovnog turizma, oba u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i sustavom turističkih zajednica. Nažalost, do trećeg kvartala 2017. godine nije sužbeno objavljen spomenuti Plan, niti su omogućeni specifični poticaji države namijenjeni razvoju lovnog i ribolovnog turizma u Hrvatskoj. Iz navedenog se može zaključiti da još uvijek nije dovoljno

³⁶ MSP- minski sumnjivi prostor

³⁷ Hrvatski centar za razminiravanje, <https://www.hcr.hr/hr/minSituac.asp> pristupljeno 21.08.2017.

³⁸ Vlada Republike Hrvatske (2013). Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf> pristupljeno 20.08.2017.

razvijena svijest o važnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma i njihova značaja za
pospješene gospodarstva u kontinentalnom dijelu zemlje.

3. ANALIZA TURISTIČKOG POTENCIJALA SISAČKO MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Sisačko-moslavačka županija je dio administrativno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske sa sjedištem u Sisku. Središnju Hrvatsku, kojoj pripada i prostor Sisačko-moslavačke županije određuje najveća gustoća industrijske izgrađenosti, zaposlenosti i proizvodnje, čiju osnovu čini industrijalizirani trokut Zagreb - Karlovac - Sisak na koji se nadovezuje nekoliko manjih industrijskih sustava i pojedinih industrijskih središta. Sisačko-moslavačka županija ima površinu od 4.463 km², te je po površini među najvećim županijama u Republici Hrvatskoj i zauzima cca 7,9 % kopnenog teritorija Republike Hrvatske. Prema današnjem teritorijalnom ustroju na području Županije je 19 jedinica lokalne samouprave: 7 gradova i 12 općina.³⁹ Središte županije je grad Sisak, dok ostala gradska središta čine Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača. Na sljedećem slikovnom prikazu vidljiva je karta Sisačko-moslavačke županije (Slika 2).

Slika 2. Sisačko-moslavačka županija

Izvor: Sisačko-moslavačka policija, <http://sisacko-moslavacka.policija.hr/MainPu.aspx?id=1380> pristupljeno 10.01.2019.

Sisačko-moslavačka županija treća je po veličini Hrvatska županija, a na temelju popisa stanovništva 2011. godine Županija u 7 gradova i 12 općina ima 172.439 stanovnika. Administrativno i političko središte županije je također Sisak.⁴⁰

³⁹ Sisačko-moslavačka županija, <http://www.smz.hr/site/oup> pristupljeno 10.01.2019.

⁴⁰ Ibidem.

Kada se govori o gospodarstvu županije, najzastupljenija je prerađivačka industrija i to proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, zatim slijedi proizvodnja električne energije, proizvodnja naftnih derivata, proizvodnja hrane i pića, proizvodnja metala i proizvoda od metala, vađenje sirove nafte i plina, te drvna industrija dok je udio ostalih djelatnosti znatno manji.⁴¹

Ekonomski potencijali Sisačko-moslavačke županije su:⁴²

1. Vodena energija,
2. Nafta,
3. Podzemni plin,
4. Obradive poljoprivredne površine, šume, vinogradi,
5. Termalne vode,
6. Plovne rijeke,
7. Očuvana priroda i prirodni resursi,

Zanimljivo je napomenuti da je čak 15,34% područja Sisačko-moslavačke županije zaštićeno, a zaštićene prirodne vrijednosti u Sisačko-moslavačkoj županiji svrstane su u šest kategorija: “park prirode”, “regionalni park”, “posebni rezervat”, “spomenik prirode”, “park-šuma” i “spomenik parkovne arhitekture”. U kategoriji “posebni rezervat” je 45 ha ili 0,07 % ukupno zaštićene površine, na kategoriju “park prirode” otpada 47 578 ha ili 69,46 %, na park-šume otpada 5 580,78 ha ili 8,15 %, a ostatak od 1,5 ha ili 0,002 % otpada na “spomenike parkovne arhitekture”. Površina zaštićenih prirodnih vrijednosti Sisačko-moslavačke županije u odnosu na površinu cijele županije iznosi 15,34 %. Površina županije je 446 300 ha, a zaštićenih prirodnih vrijednosti 68 455,77 ha (posebni rezervati nalaze se unutar parka prirode Lonjsko i Mokro polje).⁴³

Područjem Županije prolazi cestovna veza pravca paneuropskog prometnog koridora br. 10. Salzburg-Ljubljana- Zagreb- Beograd- Niš- Skopje- Veles- Thessaloniki. Prema kategorizaciji cesta na području Županije postoje 11 državnih cesta duljine 413 km, 84 županijskih , 170 lokalnih cesta duljine 672,1 km te 2000 km nerazvrstanih cesta.⁴⁴

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ Španjol, Ž., Barčić, D., Rosavec, R., Dorbić b. (2011). Biološko-ekološko i prostorno vrednovanje zaštićenih prirodnih vrijednosti u županijama sjeverozapadne Hrvatske, Šumarski list, 135(1-2), str. 51-61.

⁴⁴ Sisačko-moslavačka županija, <http://www.smz.hr/site/oup> pristupljeno 22.08.2015.

3.1. Sisačko-moslavačka županija kao turistički resurs

Turizam je u Sisačko-moslavačkoj županiji gospodarska grana koja doprinosi lokalnom gospodarskom razvoju, naročito ruralnih sredina. Županija već duže vrijeme potiče ravnomjeren gospodarski razvoj te korištenje prirodnih i kulturno-povijesnih resursa u turističke svrhe, otvarajući mogućnosti za ostanak stanovništva u ruralnim područjima poboljšanjem uvjeta života.⁴⁵

Smatra se da su dosadašnji gospodarski učinci turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji ispod potencijala kojima raspolaže, iako je vidljiv značajan napredak, naročito u broju smještajnih jedinica i broja turističkih dolazaka na područje županije kao i radu na atraktivnosti selektivnih oblika turizma. Budući razvoj turizma na ovim prostorima moguće je temeljiti na tim zasad nedovoljno korištenim potencijalima, a u cilju ostvarivanja većih gospodarskih učinaka i slike županije kao poželjne turističke destinacije.⁴⁶

Prirodna atraktivnost i privlačnost prostora Sisačko-moslavačke županije rezultirala je višestoljetnom naseljenošću što se neizbježno odrazilo na bogatstvo kulturnom baštinom. O kulturnom bogatstvu svjedoči 280 kulturnih dobara od kojih je 53 preventivno zaštićeno, a 227 registrirano (npr. antički grad Siscia, Stari grad Kostajnica, Stari grad Sisak, dvorac Erdödy u Popovači, Veliki Kaptol u Sisku). Sakralne građevine predstavljaju posebnu vrijednost ovog prostora u kojemu je biskupija postojala još u 3. stoljeću, za vrijeme stolovanja biskupa Kvirina. Ukupno je 59 registriranih sakralnih objekata, a ponovno osnivanje sisačke biskupije otvara mogućnosti razvoja religijskog turizma. U selima Čigoč, Kratečko, Mužilovčica, Suvoj, Lonja, Drenov Bok i Krapje koncentrirana je tradicijska kulturno-povijesna baština Posavine u obliku hrvatske arhitekture, drvenih kuća i tradicionalnog seoskog gospodarstva. Zbog ambijentalne očuvanosti starih kuća, selo Krapje proglašeno je selom graditeljske baštine.⁴⁷

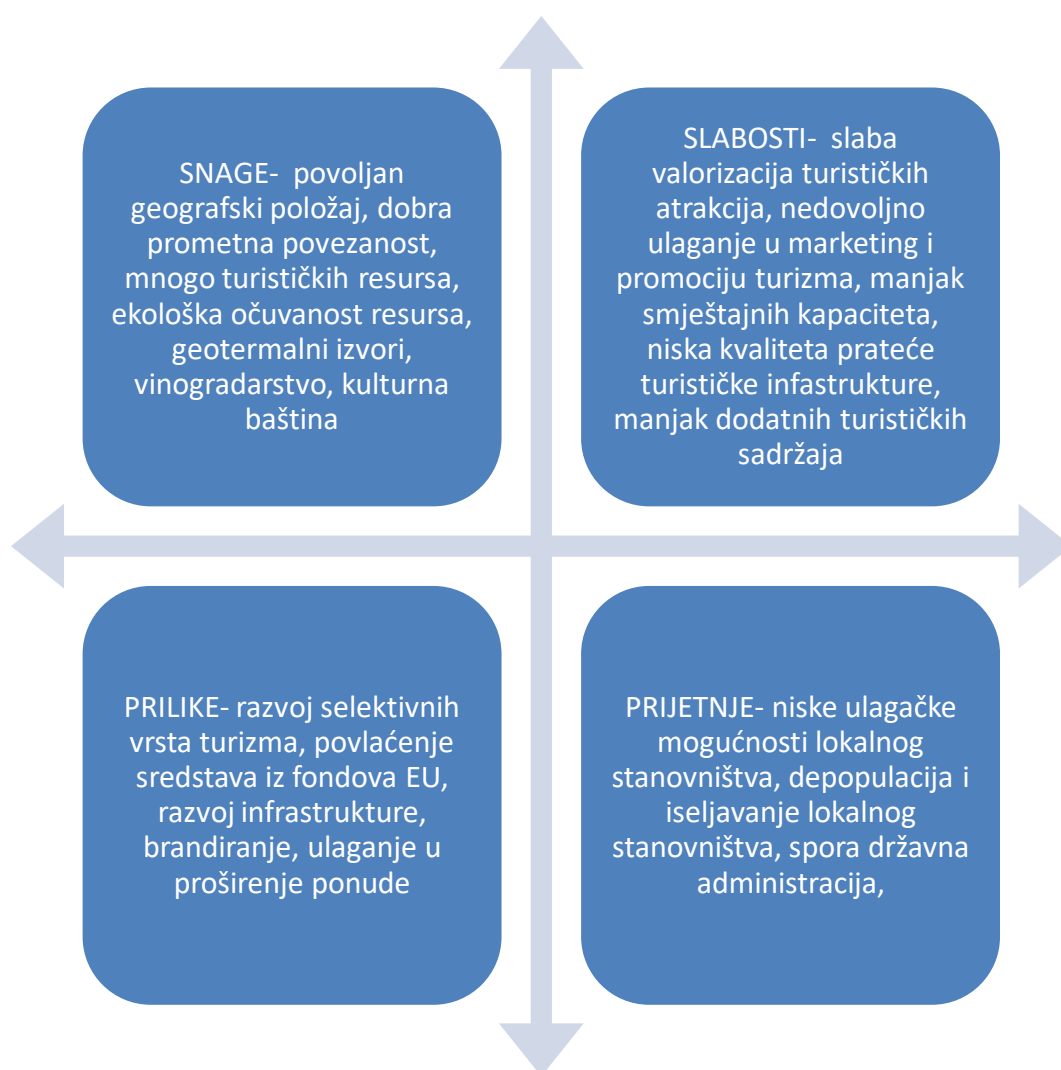
Kako bi se trenutno stanje turizma Sisačko-moslavačke županije konkretnije sagledalo, na sljedećem slikovnom prikazu vidljiva je SWOT analiza turizma u Županiji (Slika 3).

⁴⁵ Skupina autora (2014). Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020., Simora, Sisak, str. 10.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem, str. 19.

Slika 3. SWOT analiza turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: obrada autora

Prema navedenom, vidljivo je da Sisačko-moslavačka županija obiluje snagama, ali i slabostima, zbog čega je potrebno mnogo ulaganja u razvoj turizma. Smatra se da je moguće razviti široku paletu ponude među selektivnim vrstama turizma, financirajući se kroz različite programe i natječaje fondova EU, s ciljem izgradnje branda Županije kao turističke destinacije. Brand predstavlja „marku, ime, pojam, termin, znak, simbol, dizajn oblik ili kombinaciju svega navedenog, čija je namjena identificiranje dobara ili usluga jednog poslodavca (proizvođača, ponuđača, prodavača) ili grupe te njihovo razlikovanje (diferenciranje) od konkurencije“.⁴⁸ Smatra se da je brandiranje u današnje vrijeme

⁴⁸ Kotler, P., Keller, K. (2008). Upravljanje marketingom, Mate, Zagreb, str. 444.

globalizacije tržišta brendiranje otreba, jer se navedenim procesom destinacije mogu brže i učinkovitije izboriti za veću konkurentnost.⁴⁹

3.2. Turistička ponuda Sisačko-moslavačke županije

Turističke osobitosti Sisačko-moslavačke županije koje ju čine različitim od drugih regionalnih destinacija su: termalno lječilište Topusko, Park prirode Lonjsko polje, milenijska povijest Siska, povijesna baština Vojne krajine i turskih ratova, osebujno i svjetski vrijedno drveno graditeljstvo, sakralna arhitektura, bogata lovna i ribolovna područja, zaštićena prirodna područja, vrhunska gastronomska i vinska ponuda. Tu jedinstvenost i autentičnost potrebno je njegovati i razvijati kako bi Sisačko-moslavačka županija postala prepoznatljivom na domaćem i međunarodnom turističkom tržištu.

Kontinentalni turizam svoju šansu može pronaći kroz diferencijaciju ponude, produženje sezone na cijelu godinu, autentičnost te orijentaciju na zahtjeve današnjeg turista. Trenutno se na području Sisačko-moslavačke županije turizam odvija kroz nekoliko vidova posebnih oblika turizma, a u nastavku teksta govorit će se o trenutnim kapacitetima i mogućnostima turističkih proizvoda: zdravstveni turizam, ruralni (seoski) turizam, kulturni turizam, cikloturizam, eno i gastroturizam, ekoturizam i lovni turizam.⁵⁰

Perma poslijenjim objavljenim podacima, smještajni kapaciteti Sisačko-moslavačke županije u rujnu 2013. godine su 965 kreveta, raspoređena u seljačka domaćinstva, domaćinstva građana, hotele, trgovačka društva i obrte. Međutim, mogući ograničavajući faktor razvoja turizma u Županiji su mogućnosti smještajnih kapaciteta odnosno slaba iskorištenost smještajnih kapaciteta i kvaliteta smještajnih objekata. Kao problem je uočena i nemogućnost smještaja organiziranih grupa kapaciteta jednog autobusa (40-50 osoba) koje žele smještaj na jednom mjestu. Kvaliteta smještajnih kapaciteta se može smatrati zadovoljavajućom za trenutnu strukturu gostiju, međutim za privlačenje većeg broja i gostiju veće platežne moći, na kvaliteti je potrebno ozbiljno raditi.⁵¹

⁴⁹Bolfek, B., Jakičić, D., Lončarić, B. (2012). Polazišta za brendiranje Slavonije kao turističke destinacije, *Ekonomski vjesnik*, 25(2), str. 363.-374.

⁵⁰ Ibidem, str. 14.

⁵¹ Ibidem, str. 13.

U Županiji se nalaze svega 4 hotela; hotel Terme Topusko, hotel Panonija, hotel Central, te hotel Kutina.

Ruralni turizam važan je dio turističke ponude na ovom području, a obilježava ruralne dijelove Sisačko-moslavačke županije, i odvija se na selu i u ruralnim sredinama uključujući tipične aktivnosti iz seoskog života, a cijelo područje Sisačko-moslavačke županije pripada pretežno ruralnom području (prema Strategiji ruralnog razvoja RH). Ruralni turizam skupni je naziv za različite aktivnosti i oblike turizma koji se razvijaju na ruralnom prostoru. On se ostvaruje unutar prirodnih i kulturnih resursa na ruralnim područjima, koji omogućavaju brojne turističke aktivnosti i oblikuju veliki broj različitih oblika turizma.⁵²

„Najznačajnije karakteristike ruralne sredine su očuvan, miran i tih okoliš, domaćinski odnos prema gostu, domaća prehrana, upoznavanje seljačkih poslova i upravo one čine ruralno područje Županije posebno zanimljivim turistima koji dolaze na obiteljska seoska gospodarstva koja su registrirana kao turistička seljačka gospodarstva. To su manje gospodarske cjeline smještene u turistički atraktivnom području koja se bave poljoprivredom, a u rad su uključeni svi članovi domaćinstva. Turizam na seljačkom gospodarstvu pruža dodatni izvor prihoda. Tako se osnažuju postojeća gospodarstva, a time stvaraju i bolji uvjeti življenja na ruralnim područjima. Seoska gospodarstva vezana su uz raznolikost i atraktivnost prirodnih krajobraza kao što su Park prirode Lonjsko polje, doline rijeka: Save, Une, Kupe, Lonje, Trebeža, Odre, Gline i Petrinjčice, gora: Zrinska, Petrova i Moslavačka gora, polja: Odransko i Sunjsko polje, šuma, zaštićenih krajolika, parkovnih površina, rezervata i ribnjaka“.⁵³

3.3. Turistički potencijal Sisačko-moslavačke županije

Iako Sisačko-moslavačka županija ima relativno slabo razvijenu turističku ponudu, ona obiluje različitim turističkim resursima koji imaju velik potencijal za razvoj turizma u ovom dijelu zemlje.

⁵² Demonja, D., Ružić, P.(2010). Ruralni turizam u Hrvatskoj, Meridijani, Samobor, str. 11.

⁵³ Ibidem, str. 18.

Turističku ponudu čini 6 elemenata:

1. Resursi i atrakcije
2. Organizacije turizma
3. Turistički posrednici
4. Trgovina
5. Ugostiteljstvo
6. Promet

Resursi i atrakcije ove županije su jako slabo iskorišteni jer još uvijek nije došlo do toga da bi se Sisačko-moslavačka županija osjećala kao neko turističko mjesto. Manjka joj puno organizatora turizma koji bi potakli korištenje prostora u svrhu turizma.

Posebno obilježje ove županije i razlog dolaska u Topusko su bogati izvori hipertermalne ljejkovite vode oko kojih su se skupljali još prehistorijski Kolapljani, Stari Rimljani, srednjovjekovni velikaši, kraljevi i habzburški carevi pa sve do danas, ljudi željni zdravlja⁵⁴. Geotermalni izvori predstavljaju veliki ekonomski potencijal za svaku regiju, pa tako i za razvoj turizma što bi uvelike doprinjelo gospodarskom razvoju Županije.

Znanstvena ispitivanja su pokazala kako je termalna voda Topuskog pogodna za liječenje reumatskih i neuroloških bolesti, paraliza, moždanih udara, osteoporoza, stanja prije i poslije operacija, ginekoloških bolesti, steriliteta, posljedice loma kostiju i dr.⁵⁵

Danas je u Topuskome suvremeno lječilište s termalnom vodom iz tri glavna i nekoliko manjih izvora. Termalna voda ocijenjena je kao jedna od najkvalitetnijih u Europi, pa liječenje ozljeda i bolesti sustava za kretanje ovdje daju izvrsne rezultate, naročito u spoju tradicionalnog liječenja medicinskom gimnastikom i masažom u termalnoj vodi te najsuvremenijih tretmana laserom, magnetoterapijom, ultrazvukom i drugim procedurama elektroterapije.⁵⁶

Također, pašnjački kompleksi Lonjskog i Mokrog polja imaju uz domaće simentalsko govedo i najveću koncentraciju autohtonih pasmina u Hrvatskoj. Izvorne pasmine su konji hrvatski

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Ibidem, str. 11.

posavac i hrvatski hladnokrvnjak, turopoljska svinja i slavonsko-srijemsko podolsko govedo.⁵⁷

Oni nastanjuju područje Parka prirode i unutar parka slobodno se kreću, zbog čega se smatraju atraktivnim resursom za sve ljubitelje prirode i životinja.

Važno je istaknuti da je cijelo područje Parka izuzetno bogato florom i faunom. Među faunom treba istaknuti pticu žličarku koja obitava samo na tom području, a također i brojne druge ptice kao što su bijele rode, razne čaplje, orlovi štekavci i kliktaši i drugo. Bogatstvo flore i faune odličan je preduvjet za posjet ekološki osviještenih turista radi uživanja u prirodi i pratećim kulturnim vrijednostima, a uglavnom se radi ili o individualnim posjetiteljima ili manjim grupama.⁵⁸

Značajna karakteristika Sisačko-moslavačke županije je aluvijalna dolina rijeke Save koja na području Siska čini brojne meandre, oblikujući tako jedinstven krajobraz koji je dodatno oblikovao čovjek kroz stoljeća, koristeći šumska bogatstva te stvarajući bogate pašnjake i livade u području velike biološke raznolikosti – Posavinu. Uz Posavinu značajni krajobrasi su Moslavačka, Zrinska i Petrova gora, gdje se turizam odvija na vinskih cestama, u obliku planinarenja, ornitološkog turizma i sl.

Vrijednost bogate i očuvane višestoljetne kulturne baštine Sisačko-moslavačke županije vidljiva je u tradicijskoj graditeljskoj baštini, a posebno izvornoj očuvanosti tradicionalnih kuća i sela kao što su Suvoj, Lonja, Drenov Bok i Krapje, ali i sakralnim građevinama kao što su crkve, samostani, kapele i župni dvorovi.

Sisačko-moslavačka županija svoj potencijal zdravstvenog turizma gradi na Topuskom koje leži na izvorima tople vode koje su koristili još Iliri i Rimljani. Sistematska geološka istraživanja termalnih izvora voda u Topuskom započela su 1977., no nakon toga nisu rađena sveobuhvatna istraživanja. Poznato je da voda izbija na površinu s dubine od 1.500 m, i pogodna je za liječenje i rehabilitaciju oboljenja i ozljeda lokomotornog, nervnog i mišićnog sustava. Osim za liječenje, voda se koristi za punjenje zatvorenih i otvorenih bazena, ali i za grijanje, kao oblik obnovljivih izvora energije. Topusko je poznato po cretnim kupkama koje narod naziva blatne kupke, a takve u Europi postoje samo u Češkoj. Riječ je o mahu tresetaru (mahovine roda *Sphagnum*) koji u termalnoj vodi stalno raste u visinu, a donji dijelovi u vodi

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Ibidem.

pougljene. Ljekovitost blatnih kupki i njihov potencijal nije u dovoljnoj mjeri iskorišten u zdravstvenom turizmu Topuskog i Sisačko-moslavačke županije. U Topuskom se nalaze smještajni kapaciteti s 390 ležajeva, a smještaj se može pronaći u apartmanima i pansionima. Kvaliteta smještajnih kapaciteta nije u skladu s potrebama i zahtjevima turista čiji je boravak određen zdravstvenim potrebama.⁵⁹

Na području Lonjskog polja pružaju se pretežito ravničarski putovi s laganim usponima, dok se na Moslavačkoj gori nalaze staze pogodne za brdski biciklizam. U okolici Petrinje cikloturistička ponuda nudi mogućnost izbora tri različite cestovne ture koje su označene prometnim znakovima. Staze su označene u cikloturističkoj karti i obilježene lokalnom signalizacijom. Na području Topuskog nalazi se pet biciklističkih staza. U pojedinim dijelovima SMŽ postoji ponuda za cikloturiste (organizirane ture, iznajmljivanje bicikala), ali se najvećim dijelom još uvijek radi o turistima na individualnoj bazi te je potrebno uložiti veće napore u privlačenje ovog segmenta gostiju.⁶⁰

Kao dodatan turistički potencijal Sisačko-moslavačke županije potrebno je istaknuti i vinogradarstvo. Vinogradarstvo na ovim područjima ima značajnu tradiciju i omogućava razvoj vinskih cesta kao jednog od oblika turističke ponude.

Posebno se ističe Moslavačko vinogorje, a začeci vinskih cesta prisutni su i na južnim obroncima Vukomeričkih gorica, te na području petrinjskog i glinskog vinogorja.

Autohtone sorte vina na području županije su škrljet, moslavac i dišeća ranina, a proizvode se na moslavačkom i pokupskom području. Škrljet, autohtona i vrlo rijetka vinska sorta, lokalno se prerađuje u kvalitetno vino koje se probija na međunarodnom tržištu svojim prepoznatljivim okusom i kvalitetom.⁶¹

Zbog velikog broja zaštićenih područja i Parka prirode Lonjsko polje, Sisačko-moslavačka županija u mogućnosti je zadovoljiti očekivanja gostiju od manje zahtjevnih ljubitelja prirode do onih koji su ekoturistički eksperti. Močvarno područje parka prirode Lonjsko je najveće zaštićeno močvarno područje ne samo u Hrvatskoj, već u cijelom Dunavskom porječju. Uvršten je u tzv. Ramsarski popis močvara koje su od međunarodnog značaja, osobito kao prebivalište ptica močvarica. Veliku biološku vrijednost područja Sisačko-moslavačke županije, zbog koje je ovo područje uključeno u ekološku mrežu NATURA 2000,

⁵⁹ Ibidem, str. 18.

⁶⁰ Ibidem, str. 20.

⁶¹ Ibidem.

karakteriziraju prirodni rezervati, park šume, krajobrazi, polja i sve to zajedno čini veliki potencijal za razvoj posebnih oblika turizama kao što je ornitološki turizam. Potencijal razvoja ovakve vrste turizma u Županiji predstavljaju i proizvođači i površine s ekološkim poljoprivrednim površinama (pšenica, raž, med, kupine, jagode, lavanda itd.).⁶²

Smatra se da na području Sisačko-moslavačke županije ponuda za ekoturiste nije dovoljno osmišljena te da je potrebno ulagati u razvoj ponude na temelju navedenih resursa.

⁶² Ibidem.

4. PERSPEKTIVE RAZVOJA LOVNOG I RIBOLOVNOG TURIZMA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI

Nakon detaljne analize turističke ponude i resursa u Sisačko-moslavačkoj županiji, u narednom dijelu rada više će riječi biti o lovnom i ribolovnom turizmu u Županiji. Zbog svojih prirodnih ljepota i bogate flore i faune smatra se da postoji perspektiva razvoja lovno i ribolovnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji.

4.1. Trenutno stanje lovno i ribolovnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji

Kao što je ranije navedeno, lovni turizam je specifičan oblik turizma koji se razvio zahvaljujući strasti lovaca da love i izvan svojeg lovišta, lovne jedinice ili čak izvan države, za što plaćaju određene naknade. Velika prednost lovno, ali i ribolovnog turizma je da to nisu masovni nego ekskluzivni oblici turizma te su važan čimbenik produženja turističke sezone u kontinentalnim krajevima. Na sljedećem tabličnom prikazu vidljiva su lovišta na području Sisačko-moslavačke županije.

Tabela 1. Lovišta u Sisačko-moslavačkoj županiji

LOVIŠTE	POVRŠINA (Ha)
BELČIĆEV GAJ	4917
BREZOVICA	5268
BUKOVA GREDA	4636
CRNČINA I	2954
DUBRAVA	5246
GREDE - KAMARE	13258
GUŠĆE	4961
JAMARIČKO BRDO	5580
KALJE	3494
KLJUKA	5112
KOTAR ŠUMA	5201
LIPOVICA	6568
LIPOVLJANI	728
LONJA	7253
MAJDAN I	9707
NOVSKO BRDO	8633
ORLOVA	1568
POPOV GAJ	11747
POSAVSKE ŠUME	12236
PROLOM	7709

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede,

https://lovistarh.mps.hr/lovstvo_javnost/Lovista.aspx?mode=2&zup=3 pristupljeno 21.08.2017.

Smatra se da su velika prednost Sisačko-moslavačke županije upravo bogati prirodni resursi za razvoj lovnog turizma, raznolikost i dinamika reljefa, klime, flore i faune, veliko bogatstvo raznovrsnom divljači, bogatstvo šumskih površina, dinamičnog terena i različitih klimatskih prilika. Na prostoru Sisačko-moslavačke županije ustanovljeno je 66 lovišta ukupne površine 432 063 ha. Od toga je 28 državnih lovišta i 38 županijskih. Glavne vrste divljači u lovištima na području županije su krupna divljač (jelen), te sitna divljač (zec i srna, trčka, divlja svinja, fazan, divlja patka, prepelica). Na području Sisačko-Moslavačke županije registrirano je više od 50 lovačkih društava.⁶³

Za razvoj sportsko-ribolovnog turizma postoji velika resursna osnova u kontinentalnom dijelu Hrvatske i to za razvoj različitih oblika, od ekstremnih do elitnih, no ne postoji adekvatna ponuda kvalitetno, namjenski i atraktivno pripremljenih ribolovnih terena. Uočen je nedostatak i promotivnih aktivnosti ovakve vrste turizma.

Na području županije djeluje 31 ribolovna udruga u članstvu Sportsko-ribolovnog saveza Sisačko-moslavačke županije, a u njoj se nalazi preko 500 ha površine ribolovnih voda što županiju svrstava na drugo mjesto u Hrvatskoj.⁶⁴

Ribolov je moguć na rijekama Savi (smuđ, som), Uni (mladica), Kupi, Odri, Lonji i području Lonjskog polja.

Poznati su i ribnjaci u Lipovljanima, izgrađeni 1969., koji se protežu na više od 650 ha, sjeverno i južno od autoceste Zagreb – Lipovac, a trenutno su u koncesiji PP Orahovice. Namijenjeni su proizvodnji mlađa slatkovodnih vrsta riba – šarana, amura, tolstolobika, soma, smuđa, štuke, linjka, pastvrskog grgeča itd., a opremljeni su najmodernijom mrežnom tehnologijom, automatizacijom i softverskim rješenjima. Proizvodnja ribe na cijeloj površini ribnjaka omogućit će novo zapošljavanje, razvoj gospodarstva i stvaranje dodane vrijednosti u obliku turističke ponude.⁶⁵

⁶³ Ibidem, str. 23.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Ibidem.

4.2. Glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji

Pokazatelji o infrastrukturi, atrakcijama i ostalim mogućnostima koje se nude turistima govore o potrebi rada na povećanju konkurentnosti turizma Sisačko-moslavačke županije u obliku povećanja kvalitete smještajnih kapaciteta, poboljšanju prometne povezanosti za dolazak turista u destinaciju, stvaranju kvalitetnih dodatnih sadržaja za turiste itd.⁶⁶

Ako se uzme u obzir činjenica da postoji interes za lovnim i ribolovnim turizmom na području cijele Europe, a Hrvatska se sama po sebi nameće kao turistička zemlja, smatra se da je potrebno poduzeti konkretne korake u razvoju lovnog i ribolovnog turizma, kako u cijeloj zemlji, tako i u Sisačko-moslavačkoj županiji. Za to je potreban angažman ne samo lokalne zajednice, već i Turističke zajednice Republike Hrvatske, ali i resornih ministarstava, zbog potrebe za izgradnjom i unapređenjem cjelokupne turističke infrastrukture u Županiji. Smatra se da je potrebno poboljšavanje prometne povezanosti radi bržeg, komotnijeg i jednostavnijeg dolaska turista u destinaciju.

Osim navedenog, kao jedan od najvećih problema koji koče razvoj turizma na ovim područjima je sustavno smanjenje broja lokalnog stanovništva, koje je rezultat prirodnog priraštaja i iseljavanja zbog nepovoljnih gospodarskih uvjeta i nezaposlenosti. Predviđanja da će za 15 godina Sisačko-moslavačka županija imati 54.000 stanovnika manje nego danas⁶⁷, odnosno svega 115.000 smatraju se alarmantnima, tim više što u županiji ostaje stanovništvo starije životne dobi, koje više nije radno sposobno. Smatra se da bi poticanje razvoja lovnog i ribolovnog turizma pozitivno utjecalo na otvaranje novih radnih mjesta i zadržavanje/doseljavanje ljudi u Županiju.

Također, jako loša promocija lovnog turizma u Županiji također negativno utječe na razvoj jer ljudi još uvijek vjeruju da takav turizam nema učinka na razvoj mjesta. S navedenim ograničavanjem promocije stvara se i negativan imidž na sam spomen lovnog turizma.

Kao jedan od velikih problema smatra se i kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta u Sisačko-moslavačkoj županiji. Iako broj smještajnih kapaciteta iz godine u godinu polako

⁶⁶ Ibidem, str. 24.

⁶⁷ Piškor, M. (2015). Demografska spirala smrti; za samo 15 odina ovaj će hrvatski grad imati upola manje ljudi, <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/demografska-spirala-smrti-za-samo-15-godina-ovaj-ce-hrvatski-grad-imati-upola-manje-ljudi/479311/> pristupljeno 25.08.2017.

raste, to još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini, i smatra se da je potrebno ulaganje u izgradnju dodatnih kapaciteta. Sama činjenica da u cijeloj županiji postoji svega četiri hotela smatra se poražavajućom.

Osim navedenog, smatra se da je potrebno i proširiti ponudu dodatnih sadržaja za turiste, kroz organizaciju različitih izleta, oživljavanje starih lokalnih običaja, festivale i slična događanja, koja se mogu provoditi kroz cijelu godinu.

Također, smatra se da je potreban angažman specijaliziranih lokalnih turističkih agencija koje bi organizirale i prodavale lovne i ribolovne aranžmane, posredujući između smještajnih kapaciteta, organizatora lova i potencijalnih turista. Smatra se da takvih agencija i aranžmana nema dovoljno.

4.3. Smjernice i perspektive za budući razvoj

Sisačko-moslavačka županija, zahvaljujući bogatim prirodnim resursima - raznolikost i dinamika reljefa, klime, flore i faune, velikom bogatstvu raznovrsne divljači, bogatstvu šumskih površina, dinamičnog terena i različitih klimatskih prilika, ima velike potencijale za lovni i ribolovni turizam. Na prostoru Sisačko-moslavačke županije ustanovljeno je 66 lovišta ukupne površine 432 063 ha. Za razvoj sportsko-ribolovnog turizma postoji velika resursna osnova i to za razvoj različitih oblika, od ekstremnih ili elitnih.

Prema Strategiji razvoja Sisačko-moslavačke županije, željena pozicija 2020. godine je da Sisačko-moslavačka županija kao destinacija ruralnog turizma bude u mogućnosti ponuditi jedinstveni doživljaj i ponudu obogaćenu sadržajima lovnog i ribolovnog turizma za specijalizirane grupe gostiju ili individualce koji svoja potraživanja.⁶⁸

Mogućnosti za razvoj se nalaze u postojećoj ponudi lokalnog stanovništva, uz zaštitu i poboljšanje kvalitete ribljeg i lovnog fonda i očuvanje okoliša te sinergije različitih oblika turizma.⁶⁹

Indikatori za razvoj sagledani su kroz donesen Plan razvoja lovnog i ribolovnog turizma na području Sisačko-moslavačke županije s programima održivog gospodarenja, gdje je

⁶⁸ Ibidem, str.50.

⁶⁹ Ibidem.

razvijeno 10 novih programa za lovni i ribolovni turizam u suradnji sa svim dionicima u turizmu Županije, uređeni ribolovni tereni na području Sisačko-moslavačke županije, najmanje desetpostotno povećanje izdanih lovnih i ribolovnih dozvola, svrstavanje Županije među pet najpoželjnijih destinacija lovno - ribolovnog turizma u Hrvatskoj, i uspostavljen trajni monitoring stanja resursa i lovnog i ribolovnog fonda.⁷⁰

Nazalost u trenutku izrade ovog rada navedeni programi nisu bili dostupni za javnost.

Smatra se da je navedeno moguće postići kroz korištenje sredstava Europskih strukturnih fondova. Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je Kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju 2014.-2020. izdvojila 376 milijardi eura iz svog proračuna. U financijskom razdoblju 2007.-2013. za istu svrhu bilo je izdvojeno 347 milijardi eura.⁷¹

Kohezijska politika Europske unije financira se iz 3 glavna ESI fonda:⁷²

1. Kohezijski fond - namijenjen je najmanje razvijenim državama članicama Europske unije, čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda (BDP) po stanovniku manja od 90% prosjeka EU-a.
2. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – cilj mu je jačanje gospodarske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika između regija unutar EU, kroz podršku u razvoju i strukturnim prilagodbama regionalnih gospodarstava, kao i podršku prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji.
3. Europski socijalni fond (ESF) – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivom strukturni fondovi, a osim njih u financijskoj perspektivi 2014.-2020. na raspolaganju su i europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, te europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Svih pet fondova imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi).

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Europski strukturni fondovi, <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> pristupljeno 22.08.2017.

⁷² Ibidem.

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska je postala korisnica sredstava iz europskih fondova, i u financijskom razdoblju 2014.-2020. RH je iz ESI fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,397 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva. Prema Perić i Martić, pristupanjem EU Hrvatskoj se pružila mogućnost korištenja financijskih sredstava iz drugih fondova koje nije mogla koristiti kao zemlja kandidatkinja, a samim time povećale su se i mogućnosti gospodarskog rasta i razvoja kroz financiranje projekata iz dostupnih EU fondova⁷³

Prema podacima objavljenim na internet stranicama ESI fondova (2016), u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je na raspolaganju 6,881 milijarda eura od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i 2,559 milijardi eura iz Kohezijskog fonda (KF). Kada se tome pridoda obvezno sufinanciranje provedbe operativnog programa iz proračuna Republike Hrvatske, njegova ukupna vrijednost iznosi čak 8,081 milijardu eura. Smatra se da se dio sredstava može svakako osigurati i za razvoj turističke infrastrukture u Sisačko-moslavačkoj županiji, proširenje ponude i povećanje smještajnih kapaciteta.

Na taj način omogućiti će se i otvaranje novih radnih mjesta, poticanje zapošljavanje, te nastojati umanjiti depopulaciju i iseljavanje na području Sisačko-moslavačke županije, što se smatra benefitom za cjelokupnu gospodarsku sliku županije.

⁷³Perić, M., Martić, I. (2013). Karakteristike menadžmenta tijekom životnog ciklusa EU projekata, Učenje za poduzetništvo, 3(2), 170.-178.

ZAKLJUČAK

Kroz izradu ovog završnog rada može se zaključiti da se lovni i ribolovni turizam može definirati kao selektivna vrsta turizma koja se razvila iz strasti prema lovu i ribolovu. Hrvatska ima odlične pretpostavke za razvoj lovnog i ribolovnog turizma zbog svojih geografskih i klimatskih značajki, bogate flore i faune, te potražnje koja postoji na tržištu. Ponuda lovnog i ribolovnog turizma u Hrvatskoj iz godine u godinu raste, no postoji još mnogo prostora za napredak, posebno na području kontinentalne Hrvatske.

Lovni i ribolovni turizam smatraju se važnim segmentom kontinentalnog turizma jer potiču razvoj destinacija u unutrašnjosti zemlje produljujući tako turističku sezonu s ljetnih mjeseci na ostala godišnja doba, zbog čega je potrebno proširenje ponude i ulaganje u razvoj takve specifične vrste turizma.

Kada se govori o Sisačko-moslavačkoj županiji kao turističkoj destinaciji, može se zaključiti da ista posjeduje mnoge resurse i polako razvija ovu gospodarsku granu koja uvelike doprinosi lokalnom razvoju i očuvanju ruralnih sredina, te poboljšavanju uvjeta života, no smatra se da Sisačko-moslavačka županija trenutno ostvaruje turističke rezultate koji su daleko ispod potencijala koje posjeduje. Županiju karakteriziraju prirodna atraktivnost i bogata kulturna baština kao temeljni resursi za razvoj različitih oblika turizma.

Kao jedna od mogućnosti razvoja u Sisačko-moslavačkoj županiji može se navesti i lovni i ribolovni turizam. Županija obiluje bogatstvom divljači, šumskim površinama, dinamičnim terenima i klimatskim uvjetima, pa je važno istaknuti da je na prostoru Sisačko-moslavačke županije ustanovljeno čak 66 lovišta, a ribolov je moguć na rijekama Savi, Uni, Kupi, Odri, Lonji i području Lonjskog polja.

Kao glavni problemi razvoja lovnog i ribolovnog turizma mogu se istaknuti slaba konkurentnost na turističkom tržištu, depopulacija stanovništva, niska kvaliteta i kvantiteta smještajnih kapaciteta, relativno loša prometna povezanost, te manjak dodatnih sadržaja za turiste. Smatra se da je u budućnosti potrebno mnogo ulaganja u razvoj ponude, strateško pozicioniranje Sisačko-moslavačke županije na tržištu lovnog i ribolovnog turizma, razvoj branda i izgradnja dodatnih smještajnih kapaciteta, a navedeno se može postići angažmanom lokalne zajednice i nadležnih institucija, te kroz povlačenje sredstava iz Europskih strukturnih fondova.

LITERATURA

Knjige

1. Demonja, D., Ružić, P.(2010). *Ruralni turizam u Hrvatskoj*, Meridijani, Samobor.
2. Kotler, P., Keller, K. (2008). *Upravljanje marketingom*, Mate, Zagreb.
3. Skupina autora (2014). *Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014.-2020.*, Simora, Sisak.

Članci

1. Bolfek, B., Jakičić, D., Lončarić, B. (2012). Polazišta za brendiranje Slavonije kao turističke destinacije, *Ekonomski vjesnik*, 25(2), str. 363.-374.
2. Krznar, T., Čulig, J., Pintur, K., Popović, N., Štilinović. L. (2006). Je li lovstvo u suprotnosti sa zaštitom prirode, *Šumarski list*, 130(3-4), 125.-129.
3. Luković, T. (2008). Selektivni turizam, hir, ili znanstveno istraživačka potreba, *Acta turistica nova*, 2(1), 51-74.
4. Perić, M., Martić, I. (2013). Karakteristike menadžmenta tijekom životnog ciklusa EU projekata, *Učenje za poduzetništvo*, 3(2), 170.-178.
5. Španjol, Ž., Barčić, D., Rosavec, R., Dorbić B. (2011). Biološko-ekološko i prostorno vrednovanje zaštićenih prirodnih vrijednosti u županijama sjeverozapadne Hrvatske, *Šumarski list*, 135(1-2), str. 51-61.
6. Vlahinić-Dizdarević, N. (2006). Mjere ekonomske politike u funkciji poticanja morskog ribarstva Republike Hrvatske, *Ekonomska istraživanja*, 19(1), str. 65-77.

Internet izvori

1. Bartoluci, M., Škorić, S. (2006). Uloga sportskih stručnjaka u realizaciji sportsko-rekreacijskih programa u turizmu, http://www.hrks.hr/skole/16_ljetna_skola/63.pdf pristupljeno 07.08.2017.
2. Croatia hunting, <http://www.croatia-hunting.com/clanak/lov-u-hrvatskoj?id=13> pristupljeno 03.11.2017.
3. Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52714> pristupljeno 01.03.2017.
4. Europski strukturni fondovi, <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> pristupljeno 22.08.2017.
5. Hrvatski centar za razminiravanje, <https://www.hcr.hr/hr/minSituac.asp> pristupljeno 21.08.2017.
6. Hrvatski lovački savez, <http://www.hls.com.hr/kako-postati-lovac/> pristupljeno 07.08.2017.
7. iExplore, <http://www.iexplore.com/articles/activity-guides/fishing/top-10-europe> pristupljeno 20.08.2017.
8. Jošavac, <http://josavac.hr/lov-i-lovni-turizam-u-hrvatskoj/> pristupljeno 10.08.2017.
9. Lovac, <http://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatska/lovni-turizam-hrvatska-hunting-tourism-croatia/2038-lovni-turizam-u-hrvatskoj.html> pristupljeno 07.08.2017.
10. Lovac, <http://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatska/lovni-turizam-hrvatska-hunting-tourism-croatia/2142-lovni-turizam-zasto-vise-nismo-u-stanju-privuci-talijanske-lovce-u-karlovac.html> pristupljeno 20.08.2017.
11. Ministarstvo poljoprivrede i ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=13> pristupljeno 12.10.2017.
12. Ministarstvo poljoprivrede i ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=20> pristupljeno 07.08.2017.
13. Ministarstvo poljoprivrede uprava ribarstva, <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=10> pristupljeno 07.08.2017.
14. Ministarstvo turizma, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf> pristupljeno 10.08.2017.
15. Ministarstvo turizma, <http://www.mint.hr/default.aspx?id=6620> pristupljeno 20.08.2017.

16. Piškor, M. (2015). Demografska spirala smrti; za samo 15 odina ovaj će hrvatski grad imati upola manje ljudi, <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/demografska-spirala-smrti-za-samo-15-godina-ovaj-ce-hrvatski-grad-imati-upola-manje-ljudi/479311/> pristupljeno 25.08.2017.
17. Sisačko-moslavačka županija, <http://www.smz.hr/site/oup> pristupljeno 22.08.2017.
18. Vlada Republike Hrvatske (2013). Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf> pristupljeno 20.08.2017.

Ostalo

1. Đuran, N. (2015). Lovni turizam u Hrvatskoj, Završni rad, Veleučilište u Šibeniku, Šibenik.
2. Tonkovic, M., (2012). Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji, diplomski rad, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek.
3. Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Narodne novine, 49/05.
4. Državni zavod za statistiku

POPIS ILUSTRACIJA

Stranica

Slika 1. Lovišta u Republici Hrvatskoj.....	15
Slika 2. Sisačko-moslavačka županija.....	21
Slika 3. SWOT analiza turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji.....	24

POPIS TABLICA

Tabela 1. Lovišta u Sisačko-moslavačkoj županiji	31
--	----